

Джерела та література

1. Зязюн, І. А. (1997). Педагогічна майстерність Київ : Вища школа, 349 с.
2. Терещук, В. І., Ільченко, А. М., & Семенишина, І. В. (2023). Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>.

Алла ГРОМАДСЬКА

ORCID: 0009-0000-0863-1104

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

FORMATION OF CIVIC EDUCATION IN STUDENTS OF THE SPECIALTIES «INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVAL BUSINESS»

Сьогодні в умовах повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, наша держава потребує всебічно освічену, високоморальну особистість, патріота з активною громадською позицією, що діє на основі національних та європейських цінностей. В цих умовах виникає необхідність посилення національно-патріотичного виховання молоді шляхом проведення системних заходів, які передбачають формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибокого розуміння громадянського обов'язку, готовності відстоювати державні інтереси Батьківщини.

З цією метою педагогічний колектив в поточному році визначив пріоритетний напрямок своєї роботи – «Активізація національно-патріотичного виховання в умовах воєнного стану». Задля виконання поставлених завдань, викладачі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» розробили програму з громадянського виховання, в якій виклали покрокову стратегію виховання студента-патріота. Очікуємо, що вона забезпечить патріотичну вихованість майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Випускник коледжу буде здатним ідентифікувати себе з українським народом, буде відданим своїй Батьківщині, готовий постати на захист національних інтересів та своїми справами зміцнюватиме її могутність і незалежність.

Дана Програма з громадянського виховання реалізовується шляхом: навчально-виховного процесу в коледжі, систематичної роботи студентів в органах студентського самоврядування, в позанавчальній діяльності.

У навчальному процесі, передбачено вивчення предметів суспільно-гуманітарного спрямування (історії України, української мови та літератури, соціології, основ правознавства тощо) та опанування дисциплін професійної та практичної підготовки (бібліотечне краєзнавство, обслуговування в ДІС, бібліографічна діяльність в ДІС, проектна діяльність в ДІС, методика і практика архівознавства, соціальні комунікації, книгознавство). Саме всі ці предмети сприяють формуванню у студентської молоді цілісного розуміння таких принципів громадянського виховання як відданість рідній Вітчизні, гордість за її соціокультурні та історичні здобутки.

Програма з історії України передбачає вивчення тем, які присвячені національно-визвольній війні Б. Хмельницького, українській революції 1917-1920 рр., діяльності шістдесятників та дисидентів, національно-визвольному руху часів перебудови, здобуттю Україною незалежності тощо. Вивчаючи історію свого народу, у студентів формується почуття обов'язку і відповідальності перед Батьківщиною.

Могутнім джерелом національної духовності, своєрідним генетичним кодом, пам'ять народу є література. У художній літературі знаходять своє вираження його історія, його моральні цінності, ідеали, традиції, його ментальність, національний характер. Тому, саме навчальній дисципліні «Література» в коледжі приділяють значну увагу, де здобувачі освіти вивчають творчість відомих українських письменників: Лесі Українки, В. Винниченка, М. Хвильового, М. Куліша, О. Довженка, В. Симоненка, Л. Костенко, В. Стуса. Під час аналізу конкретного художнього тексту студенти з'ясовують оцінку, виражену автором, аналізують політичну позицію героя, визначають провідні ідеї твору.

Вивчення курсу соціології дає можливість коригувати патріотичні почуття студентів. Вивчивши тему «Головні цінності життя», здобувачі освіти складають Кодекс цінностей молодої людини. На формування почуття патріотизму спрямовані теми бесіди: «Чим для вас є наша альма-матер?», «Життя під час війни: настрої, цінності, майбутнє». На визначення морального ідеалу патріота спрямовані теми: «Соціологія молоді», «Соціологія студентського дозвілля». У процесі вивчення тем, увага студентів зосереджується на проблемах сьогодення: фізична безпека, можливості самореалізації, працевлаштування тощо.

Сприятливі формуванню небайдухого ставлення молодої людини до особистої культури мовлення є завданням навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», бо знання мови, культури, національних традицій відкривають для майбутніх бібліотекарів, архівістів шлях до сприйняття усього українського як свого, рідного, яке необхідно любити, шанувати, берегти та збагачувати.

На заняттях із «Захисту Вітчизни» студенти одержують основи знань, без яких неможливо оволодіти сучасною військовою технікою та зброєю, засобами захисту від зброї масового ураження тощо.

Викладачем фізичного виховання проводяться в закладі спортивно - розважальні заходи: Козацькі розваги, День здоров'я, «Хто найспритніший». У програмах яких закладені різноманітні конкурси, спортивні естафети, рухливі ігри та забави на патріотичну тематику.

Значне місце в програмі з громадянського виховання відведено фаховим дисциплінам спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», оскільки їх зміст наповнений розділами й темами, що містять питання національної свідомості, єдності та патріотизму.

Під час занять із предметів «Соціальні комунікації», «Книгознавство» здобувачі освіти знайомляться з історико-культурними пам'ятками України, заповідниками державного значення, національними бібліотеками, державними архівами, музеями, з видатними постатями діячів бібліотечної, книжкової та видавничої справи. Основним із видів самостійної роботи є написання рефератів або підготовка повідомлень на запропоновані викладачем теми: «Діяльність національних бібліотек», «Значення соціальної пам'яті суспільства», «Культурна спадщина: сутність, значення», «Виникнення слов'янської писемності», «Бібліотечна система в Україні». Використовуючи різні форми і методи роботи зі студентами успішно формується національний патріотизм.

Знати і шанувати історію рідного краю, вивчати його героїчну історію, духовну спадщину, культуру, національні традиції та вміло популяризувати краєзнавчі документи серед читачів бібліотеки покликана навчальна дисципліна «Бібліотечне краєзнавство». Зміст програми дозволяє викладачеві обирати різні форми проведення занять: лекції, диспути, семінари, практичні заняття, екскурсії, інтегровані заняття, побудовані на взаємодії з іншими навчальними предметами. Вивчаючи теми, студенти складають краєзнавчі розвідки, бібліографічні посібники, рекомендаційні списки, книжкові закладини «З чого почати» та «Що читати далі» присвячені рідному краю; розробляють сценарії культурно-просвітницьких заходів: вікторини, конкурси на кращого знавця краю, історичні мандрівки, години пам'яті; готують відео презентації, віртуальні виставки про місцеві традиції, письменників рідного краю. Особливе місце у вивченні предмету посідає історико - краєзнавча пошукова робота студентів, пов'язана з вивченням історії свого міста, села, вулиці, дослідження історичних пам'яток, проведення записів розповідей очевидців історичних подій, легенд, народних традицій, звичаїв.

З навчальної дисципліни «Обслуговуванні в ДІС» студенти під час вивчення теми «Популяризація документів з суспільно-політичної тематики» розробляють заходи до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України): «Державні символи України», «Знати й поважати герб України, її прапор і гімн», «Державна символіка Батьківщини»; проводять вечори вшанування, пам'яті, години мужності, безсмертя: «Привітаймо визволителів нашого краю», «Збережемо пам'ять про подвиг земляків», «Відважні сини Кіровоградщини», «За цвіт життя завдячуємо ми», «Їм вклоняється земля

Кіровоградська» та багато інших. З теми «Популяризація документів з народознавства» студенти готують народознавчі години, етнографічні вечори. Наприклад, «Подорож у давню українську хату», свято української вишиванки «Веселі барви вишиванки».

З навчальної дисципліни «Бібліографічна діяльність в ДІС» студенти складають бібліографічні огляди літератури з нагоди визначних дат і подій, книжкові закладки, буктрейлери, відео презентації книг національно-патріотичного спрямування.

Вивчати історію, теорію і практику архівної справи в Україні покликані дисципліни «Основи архівознавства» та «Методика і практика архівознавства». Головну увагу при цьому зосереджено на структурі Національного архівного фонду України, принципах організації архівної справи та діяльності державних архівних установ. Вивчення цих тем сприяє активізації збереженню історичної пам'яті та культурно-національному відродженню українського народу.

Використання елементів громадянського виховання на заняттях з фахових дисциплін сприяє збагаченню духовного світогляду студентів, формує усвідомлення особистістю себе як часточки українського народу з власною національною гідністю.

Важливим фронтом російсько-української війни є інформаційний, тому пріоритетну увагу в освітньому процесі викладачі комісії приділяють формуванню у студентів адекватного образу України і здатності протистояти фейкам. Цьому сприяє залучення студентів до проходження он-лайн курсів на платформі «Prometheus»: «Інформаційна гігієна під час війни» та «Медіаграмотність: як не піддаватися маніпуляціям?», де розкриваються підступні наміри ворога й недолугість його думок.

Викладачі спеціальності щоденно розповідають студентам наскільки важлива і потрібна наша професія в цей складний час. Оскільки, саме бібліотекарі активно долучаються до волонтерської діяльності: плетуть маскувальні сітки, готують їжу для захисників, допомагають переселенцям, самотнім, немічним. З цією метою в закладі проводився тиждень циклової комісії з інформаційних, бібліотечних та архівних дисциплін під гаслом «Бібліотека - твоя синергія перемоги». В рамках якого, викладачі, працівники бібліотеки коледжу провели ряд цікавих та змістовних заходів, на яких висвітлювалась роль бібліотек в умовах воєнного стану: година-роздум «Читаємо, мріємо, гуртуємося», круглий стіл «Бібліотека і читач: єднаються заради перемоги», віртуальна мандрівка «Цікаві факти про бібліотеки України», бібліотечний квілт «Як говорити про війну?».

Реалізуючи головну методичну проблему навчального закладу та програму громадянського виховання, циклова комісія знаходить своє місце і в позанавчальній роботі зі студентами, залучаючи вихованців до участі в конкурсах, культурно-мистецьких заходах, майстер-класах, роботі клубів за інтересами. Так, студенти беруть участь у різних заходах міжнародного, всеукраїнського, обласного, місцевого рівнів. Нещодавно, здобувачі освіти

брали участь у міжнародному студентському інтелектуальному турнірі «Молодь та мова – єдність через Слово», всеукраїнських онлайн-заходах: диктанті національної єдності під назвою «Дороги України», марафонах «Ой у лузі червона калина», «Вишиванку одягаємо – Україну прославляємо», різноманітних челенджей, он-лайн флешмобів «Україна в моєму серці», «Моя вишиванка». Долучаємо студентів до патріотично спрямованих подій у місті - покладання квітів Героям на алеї слави, участь у міських культурно-просвітницьких заходах, таких як: патріотична майстерка «Оберіг для захисника», де вихованці виготовляли голуба миру для наших мужніх захисників, історико-патріотична година «Українці: історія нескорених», мовознавча гра «До рідного слова торкаюсь душею».

У новому навчальному році на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» проведено вже цілу низку заходів суспільно значущих. Серед них: вечір-реквієм «Голодомор 1932 – 1933 рр. – незагоєна рана України», тематичний вечір присвячений українському козацтву «Ми – козацького роду нащадки», година – народознавства «Золоті дзвони Покрови», виховна година «Українська держава та її символіка», цикли виховних годин присвячених річницям від народження видатних українських письменників та громадських діячів, виховна година «Незалежна Україна – спільний дім для всіх її громадян», вечори пам'яті за загиблими в Другій світовій війні «У борні, у бронзі, у серцях» та російсько-українській війні «Ви у нашому серці».

Викладачі й студенти широко застосовують інтерактивні он-лайн технології. У простір інтернет-технологій, а саме в соціальних мережах «Фейсбук», Instagram (на сторінці «Kulek.information studies»), блогу «InfoBiAr» викладають відеоролики про заходи, які проводять на спеціальності.

Важливим аспектом формування стійкої громадянської позиції є участь студентів у благодійних акціях, а також у волонтерському русі. Викладачі й студенти підтримують військових та внутрішньо переміщених українців. Вони збирають гуманітарну допомогу для постраждалих регіонів, кошти для ЗСУ, книги для колег з деокупованих областей, беруть участь у виготовленні оберегів для захисників. Така діяльність розвиває у молоді толерантне ставлення до людей, прагнення допомагати й підтримувати, усвідомлення єдності всієї країни у скрутну хвилину.

На спеціальності працюють клуби «Час і я» та «Аріадна», в рамках яких студенти організували і проводять в коледжі інформаційно-просвітницькі, культурно-мистецькі заходи. Найбільш вдалим заходами клубів були: урок єдності «Разом сильніші», мовознавчий гравікон «Колорит рідної мови», підготували відео кліпи до Всеукраїнського дня вишиванок «А сорочка мамина біла, біла», «Українські вишиванки – наче райдуги світанки».

Формуванню активної життєвої позиції студентів сприяє робота в органах студентського самоврядування. У навчальному закладі діють – студентська рада коледжу, гуртожитку, студентський профспілковий комітет. В актив яких включені і студенти нашої спеціальності. За ініціативою активних членів

студентської ради проводились різнопланові просвітницькі та дозвіллієві заходи: екскурсії по музею коледжу, благодійні акції: «Милосердя» та «З добром до людей», «Великодній кошик для воїнів ЗСУ».

У підсумку, можна зазначити, що робота з громадянського виховання в Олександрійському фаховому коледжі культури і мистецтв на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» здійснюється на належному рівні. Викладачі відповідально ставляться до реалізації програми з громадянського виховання. Сподіваємось, що студенти впродовж навчання у коледжі усвідомлюватимуть свою приналежність до українського народу, проймаються почуттями поваги до національної історії культури, традицій, звичаїв, відчуватимуть потребу у власному духовному й інтелектуальному зростанні заради величі і слави своєї Батьківщини.

Ніна ПІСКУН

ORCID: 0009-0001-1494-3160

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES AT CLASSES OF SPECIAL DISCIPLINES IN THE TRAINING OF STUDENTS SPECIALTIES 029«INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVE MATTERS»

Навчання студентів на сучасному етапі розвитку суспільства не можна уявити без використання комп'ютерних технологій. У «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 р.» йдеться про «...сприяння використанню інноваційних технологій і новітніх засобів навчання в освітньому процесі, розвиток дослідницьких інфраструктур...» (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки).

Інформаційно-комунікаційні технології, глобальна мережа Інтернет створили можливість доступу до гігантських обсягів інформації, збереження її та використання.

Комп'ютерні технології дають можливість організувати неперервне і ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу в освітньому процесі.

Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна і архівна справа» передбачає знання сучасних інформаційно-документаційних процесів і технологій, оволодіння базовими знаннями з інформаційного менеджменту, аналітико-синтетичної обробки документної інформації, розуміння етики роботи з інформацією.

На спеціальності розроблені у друкованому і електронному форматах